

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései.

Ha a nő ellen *kiskorúság meghosszabbítása iránti per* van is folyamatban, ez még *nem jogosítja fel az árvaszéket*, hogy az ő engedélyével megkötött házasság teljeskörűvé tevő hatását a per jogerős eldőltségéig felfüggeszse; ily felfüggesztéshez az árvaszékeknek csak a korhatár bekövetkeztével beálló nagykorúság tekintetében van joga (Gyt. 9. §.), ez a jog pedig analógia útján sem terjeszthető ki. A házasságkötéssel tehát a nő nagykorúvá vált és a kiskorúság meghosszabbítása iránti kereset már ebből az okból elutasítandó (P. III. 6351/1936.).

*

Ha a házasfelek a *közös lakás helyét egyetértően választják* meg, az csak *közös megállapodással* változtatható meg; meg-egyezés nélkül csak akkor, ha a változtatást kívánó házasfélnek erre *komoly oka* van, amely a másik házasfél ellenvetéseinek figyelembevételét kizárja (P. III. 254/1937.). Az ehelyütt már többször közölt korábbi bírói gyakorlat ezt az elvet csak arra az esetre mondta ki, ha a felek által közösen megválasztott lakhely valamelyik házasfél szüleinél volt; a fenti döntés általánosít. A férj lakhelymegválasztó jogának majdnem feltétlen szupremáciája (409. E. H.), amely még a közös egyetértéssel megválasztott lakhely megváltoztatására is kiterjed, az újabb gyakorlat szerint nem jogszabály többé. Minden esetre indokolt lenne ennek a kérdésnek a jogegységi tanács elé vitele. A fent közölt döntés fogalmazása nem aggálytalan. Az világos, hogy „komoly ok” alapján bármelyik házasfél, tehát akár a férj, akár a feleség kívánhatja a közös lakhely megváltoztatását. Ámde adós marad az indokolás a felellettel arra a kérdésre, hogyan és mily mértékig mérlegelendők a másik fél ellenvetései. Így tegyük fel, hogy a feleségnek valamely nagyon komoly családi természetű oka van arra, hogy a közös lakóhely megváltoztatását kívánja; vajjon ily esetben a férj köteles helyhezköti hivatását otthagyni, csak azért, hogy felesége kívánságának eleget tegyen? Megfordítva is felmerülhet a kérdés olyankor, ha az asszony folytat kenyérkereső foglalkozást. Az egyik fél szubjektív körülményei csak legfeljebb az ő *saját személyére* nézve tehetik indokolttá, hogy a közösen megválasztott lakhelyről elköltözzék, amiből azonban még nem következik szükségképpen az, hogy a másik félnek őt saját existenciájának tönkremenetelében is követnie kell; hiszen már arra is voltak döntések, hogy a házasfél bizonyos rövidebb-hosszabb átmeneti időre eltérni tar-

tozik azt is, hogy a másik házastfél ne lakjon vele, ha az élet-körülmények ezt indokoltá tették. Mindezek a szempontok adandó esetben behatóan mérlegelendők.

*

Házastársi kötelességszegés, ha az egyik házastárs a másikat a *gyermek vallásos nevelésében* vagy e nevelés ellenőrzésében szándékosan *meggátolja*. Vegyes házasságban élő házastársak gyermekénél ez az elv a megegyezéssel megválasztott valóságban való nevelésre áll. (P. III. 431/1937.)

A tartási kötelesség megsértése csak szándékosság esetében bontó ok. Ily szándékosság nem áll fenn akkor, ha a feleség évek hosszú során át nem érvényesítette tartási-igényeit; sőt a férjjet arra soha fel sem hívta, mert ily körülmények között a szűkös anyagi viszonyok között élő férj joggal tehetette fel, hogy a feleség a tartásra nincs is rászorulva. (P. III. 364/1937.)

A férj közös ismerős előtt *feleségéről* súlyosan sértő *kijelentést* még akkor sem tehet, ha az állított tény a valóságnak mindenben meg is felel. A házastársi kötelesség ugyanis, épen ellenkezőleg, még ekkor is azt hozza magával, hogy — kényszerítő szükség esetét kivéve — a házastársak egymás jóhírnévét megvédelmezzék. Másként áll azonban a kérdés az anyóssal szemben. Nem lehet a házastársakat mereven elzárni attól, hogy — különösen vizály esetén — a való helyzetet a szülők előtt feltárhassák, mert ily módon a szülők a tényállás ismeretében nagyobb élettapasztalatuknál fogva a fiatalok életében felmerülő ellentétet könnyebben orvosolhatják. A való helyzet feltárásnál azonban mindegyik házastársat a legteljesebb jóhiszeműség kötelezi. Ha tehát a férj feleségét anyósa előtt valótlanságokkal vádolta, ez bontóok. (P. III. 596/1937.)

A bírói ítélet magánjogi kihatásainak érdekes példáját látjuk a P. III. 1095/1937. sz. ítéletben. Az ítélet szerint a HT. 77. §-ának a) pontjára alapított kereset jogerős elutasítása a felperest a különélésben vétkessé teszi, annyival is inkább, mert a felperes a pert megelőző visszahívási eljárás megindításával a korábban felmerült bontóokokot megbocsátotta. Ez az elv nem helyeselhető minden megszorítás nélkül; elképzelhető, hogy a kereset elutasítása valamely formális okból történik és ez még nem teheti a különélésben vétkessé azt, aki máskülönben nem volt az.

*

A P. III. 1504/1937. sz. ítélet a kir. Kúria gyakorlatában kialakult anyagi jogszabálynak tekinti azt a jogelvet, hogy a *házasság megkötése előtt sem az ideiglenes, sem a végleges nőtartásról lemondani nem lehet*, mert ezek a férjnek a házasságból folyó tartási kötelezettségén nyugszanak. Utal a Kúria a hasonló értelmű P. III. 5558/1934. számú döntésre is. Az adott eset-

ben ideiglenes tartásról volt szó és így a végleges nőtartásra vonatkozóan a Kúria kijelentése csak elvi jelentőségű deklaráció. A végleges nőtartás tekintetében viszont vitás lehet, indokolt-e a megszorító interpretációnak ily mértékét alkalmazni a H. T. 92. §-ának avval a kifejezett rendelkezésével szemben, hogy a tartásra nézve a házastársak szabadon egyezkedhetnek és a nő le is mondhat róla.

*

Szerzői jog bitorlásánál a megbizottakért való felelősség egyrészt a 84. számú teljesülési határozat, másrészt azonban a verseny törvény 33. §-ának harmadik bekezdése rendelkezései értelmében ítélandók meg. Ha tehát az adott esetben a megbízó a megbizott megválasztásában vétkességet nem is tanúsított, felelős akkor, ha olyan vállalat birtokosa volt, amely színházi üzemnek tekinthető, hacsak ki nem mutatja, hogy a bitorlás elkövetését rendes üzleti gondossággal sem előzhette meg (P. I. 282/1937.). Érdekes példája az olyan analogia jurisnak, amely a megoldásért valamely közeleső, mégsem azonos jogág megfelelő szabályaihoz fordul.

*

A *közös háztartásra lépés* iránt létrejött erkölestelen meg egyezés sem jogosítja fel az abban résztvevő felet arra, hogy az annak alapján elért vagyoni előnyt kellő gazdasági és erkölcsi alap nélkül megtarthassa, hanem a kétoldalú turpitudo feltétele mellett létrejött megállapodásból folyó követelés is bírói jogsegélyben részesül annyiban, amennyiben az annak alapján kapott szolgáltatás megtartása a hozzájutott felet a másiknak hátrányára méltatlanul gazdagítaná. Ha tehát a közös háztartás kiadásait és ezek között a férfi lakásának, élelmezésének és ruházódásának költségeit kizárólag a nő saját vagyonából fedezte, úgy az ekként ingyenesen kapott értékek visszaszolgáltatását az előbbi állapot helyreállításaként az alaptalan gazdagodásra fennálló jogszabály értelmében a férfitől jogosan követelheti. (P. III. 6212/1936.) Az adott esetben a Kúria mégis elutasította, mert a férfi is igazolt bizonyos készpénzbeli és más szolgáltatásokat, úgy hogy a kir. Kúria „egyéb bizonyított adat hiányában“ azt fogadta el, hogy a nő mennyiségileg nem bizonyított kiadásait a férfitől visszakapta. Az ítélet az eredeti állapot helyreállításával és jogtalan gazdagodással operál. Az utóbbi konstrukció nem áll meg, mivel a szóbanforgó juttatások ajándéknak minősülnek, így tehát jogalap van. Az is kérdéses, lehet-e műértelemben vett restitutio in integrum-ról beszélni akkor, ha a felélés, felhasználás célzatával adott összegek már nincsenek meg. Az viszont tagadhatatlan, hogy az erkölcsi szempontok kétséget nem tűrően a Kúria álláspontja mellett szólnak.

*

Ügyletújítás esetében a *jelzálogjog* fenmarad, mert a régi követelés csak alakilag, teljesítésre váró újabb ígéret elfogadásával, nem pedig anyagilag, azaz gazdaságilag is, vagyis valóságos vagyontárgynak a hitelező vagyonába jutásával szűnt meg (P. V. 661/1937.).

*

Arnydollárkölcson nem változik át papirdollárkölcsonné azáltal, hogy az alapszerződésben használt „aranydollár“ elnevezéstől eltérően a felek a későbbi levelezésben és könyvkivonatokban közelebbi megjelölés, illetőleg körülírás nélküli dollárról beszélnek. A hitelező ugyanis feltehetette, hogy az adós a levelek és egyéb iratok szóhasználatát a közöttük fennálló megállapodás tartalmának megfelelően, nem pedig annak módosítása gyanánt fogja értelmezni. A tartozás mérséklésére az sem szolgál alapul, hogy azok a bérházak, amelyeket a dollárkölcsonból építettek fel, értékükben csökkentek, mert a kölcson hitelezője a felépített házak állag- és hozadékértékének kockázatát nem viselheti. (P. VII. 937/1937.)

*

A P. I. 5788/1936. sz. ítélet a valorizációs törvény 32. §-át román honosságú felperesnek nemcsak magyar, hanem román adóssal szemben fennálló követelésére is alkalmazza, mert a külföldi viszonylatban eltérő rendelkezés hiányában irányadó *anyagilag viszonyosság* elve megköveteli azt, hogy külföldi állampolgár nemcsak magyar állampolgárral, hanem bármely honosságú alperessel szemben ne kaphasson nagyobb értékű átértékelésre magyar bíróságtól jogvédelmet, mint aminőt a magyar hitelező az ilyen hitelező hazájában élvez. Már pedig a magyar hitelezőnek koronára szóló pénztartozása Romániában minden esetben 2 K = 1 Leu átszámítási kulcs alapján számíttatik át; ennél többet a román hitelező Magyarországon nem kaphat.

*

Ha az *építető* és a *tervező építész* közötti szerződésben ki is van kötve, hogy az egész építésnek nem szabad egy *meghatározott összegnél többé* kerülnie, a tervező építész ellen az ezt az összeget meghaladóan ténylegesen felmerült többletkiadások megtérítése iránti igénynek mégis csak akkor van helye, ha az építész az építetöt akarata ellenére anyagi erejét túlhaladó és az előállított épület értékével arányban nem áll többletköltségbe vitte bele és evvel neki kárt okozott. Ennek megállapítására a konkrét perben alap nem volt. A szavatossági összeg megállapításakor egyébként is csak egy vázrajz volt készen, sem a részletes tervek és költségvetések, sem a kiírás és az iparosok (vállalkozók) ajánlatai még nem voltak meg és így az építési összköltség legfelső határának kötelező érvényű pon-

tos meghatározására a szerződés megkötésekor biztos támpont nem is állhatott a felek rendelkezésére. Az építtetőnek kára nincs, mert nincs alap arra, hogy az épület a reáfordított költségeket nem érte meg; a beruházott többletköltség a ház értékét kétségtelenül emelte és az építtető a túlkiadás ellenértékét ebben az érték többletben a dolog természete szerint megkapta. (P. II. 1389/1937.) A döntés nem kielégítő; teljesen értéktelenné teszi a szerződésben foglalt limitet és védtelenné a szakértő építéssel szemben az esetleg csak korlátolt anyagi eszközökkel rendelkező laikust. A fenti indokolásból azt lehet következtetni, hogy ha a maximális összeg megállapításakor már részletes tervrajzok, költségvetések, kiírások és ajánlatok vannak meg, a Kúria talán másképen dönt; ennek dacára nem egészen érthető, hogy a szakértő építész miért nyerjen teljes felelőtlenséget az ennél korábbi keletű limitáló szerződési rendelkezésért. Viszont nem hagyható figyelmen kívül az a másik szempont sem, hogy az ellenkező álláspont következtében az építtető ténylegesen ingyen jutna a limiten felüli többletértékhez.

*

Az 1921: LIII. t.-c. szerint az ifjúság iskolán kívüli testnevelése állami feladat és mint azt már a P. I. 70/1937. sz. ítélet kifejtette, az *ifjúsági oktatók* az állam által reájuk ruházott hatáskörben *állami feladatot* látnak el. A levanteoktatók tehát az állam felelőssége szempontjából, az állami alkalmazottakkal egy tekintet alá esnek. Az általuk hivatalos eljárásuk közben a saját felelősségüket is megállapító szándékos cselekményükkel vagy gondatlanságukkal okozott károkért a kir. kincstár feltétlenül felelősséggel tartozik és nem exkulpálhatja magát azzal, hogy őt a megbízott kiválasztásánál gondatlanság nem terheli. A levanteoktató gondatlanul jár el, ha a levantebemutató műsorába oly veszélyes gyakorlatot vesz fel, amely nem tartozott az oktatás során kötelező gyakorlatok sorába és azt a károsulttal meg is ismételtette, annak dacára, hogy ez attól fáradsága és idegessége miatt vonakodott. (P. I. 1156/1937.)

*

Az írástudatlan örökhagyó nevének írója vagy a végrendelet szövegében, vagy annak záradékában megnevezendő vagy pedig az örökhagyónak általa aláírt neve mellett tüntetendő fel. Nem alakszerű tehát a végrendelet, ha a néviró megállapításához magának az okiratnak megvizsgálása nem elegendő, hanem akár tanukihallgatás, akár csak az aláírásnak a szövegírással vagy más írással való összehasonlítása is szükséges hozzá. (P. I. 561/1937.)

Ha a *pénzhagyomány* az örökség megnyílta után vagy hosszabb idő múlva, vagy bizonytalan és így előre meg nem hatá-

rozható időben válik esedékessé, ez egymagában, a követelés veszélyeztetett voltának külön kimutatása nélkül is jogot ad a hagyományosnak arra, hogy az örökösöktől *biztosítást* követelhesen. Ez a jog nem enyészik el akkor, ha azt az örökösödési eljárás során érvényesítik. Ha a biztosítandó követelés eredetileg koronaösszegben volt megállapítva és átértékelés alá esik, akkor a hitelező a követelés átértékelt összegének megállapítását, biztosítás céljából már a követelés esedékessé válása előtt kérheti, ami azonban nem akadályozza annak, hogy az esedékesség után, a követelés teljesítésére kötelező határozatban az átértékelt összeg esetleg eltérően állapíttassék meg. (P. I. 621/1937.)

A végrendelet a két előörököst közösen bizza meg a meghatározott rokoni körből *utóörökös nevezésével*. A két előörökös közül csak az egyik, és pedig a saját hányadára nézve nevezett ki utóörököst. A P. I. 945/1937. sz. ítélet az utóörökös kijelölésénél irányadó elveket a következőkép szögezi le: Az, hogy az utóörökös kijelölése elmarad, nem jár az utóöröklés megszűnésével, hanem ennek csak az a következménye, hogy az utóörökös személyét a bíróság állapítja meg; még pedig nemcsak akkor, ha az előörökösök egyike sem gyakorolta a kijelölési jogot, hanem akkor is, ha ezzel a joggal csak egyikük élt. Ily módon megtörténhet ugyan, hogy az örökhagyó akarata nem valósul meg a maga kinyilvánított alakjában, mert az előörökösök örökrészét más-más utóörökös kapja, azonban ez mégsem áll az örökhagyó vélelmezett akaratával ellentétben, mert az örökhagyó nyilván nem számolt azzal a lehetőséggel, hogy előörökösei más-más megítéléssel lehetnek az alkalmas utóörökös személye tekintetében, úgyszintén nem számolt azzal a lehetőséggel sem, hogy a kijelöltek körébe tartozó személyek egyike-másika is meghalhat az előörökösök előtt; fel kell tehát tenni, hogy ha az örökhagyó mindezekre tekintettel van, maga is ennek megfelelően rendelkezik.

Örököstársak *örökrészük átruházása* tárgyában az örökhagyó életében is érvényesen szerződhetnek és az ily szerződés végrendeleti alakszerűséghez kötve nincs. (P. I. 1602/1937.)

*

A 87. számú jogegységi döntvény azt az ellenmondást igyekszik eloszlatni, amely a Vht. 163. §-a és Vhn. 26. §-a között van. A Vht. 163. §-a szerint ugyanis szolgálommal terhelt ingatlan-elszólásban csak akkor lehet elárverezni, ha az árverési vételár a szolgalmat megelőző jelzálogos terheket eléri. Hogy az árverési árnak emellett a minimálisa mellett egyuttal fennáll-e a Vhn. 26. §-ában említett minimálás, t. i. az, hogy az ingatlan a kikiáltási ár felén, illetőleg kétharmadán alul el nem adható, a törvényben kifejezetten szabályozva nincs. Ha abból indulunk ki, hogy ez az utóbb említett minimálás nem áll fenn, úgy az a szol-

galom jogosultja számára sérelmes, mert bármilyen alacsony is a szolgáltatást megelőző terhek végösszege, a szolgáltatás nem marad fenn, ha az árverési vételár még ezt az alacsony összeget sem éri el. Másrészt ha megkívánjuk a becsérték felének, illetőleg kétharmadának elérését, akkor a szolgáltatást megelőzőleg bekebelezett jelzálogos hitelezők helyzete válik méltánytalanná és sérelmessé az ő *utánuk* bekebelezett szolgáltatási jog folytán, mert az ingatlan értékét a szolgáltatás igen nagy mértékben csökkenti és így nem érhető el a Vhn. 26. §-a alapján minimált árverési vételár; ez pedig gyakorlatilag megakadályozza a szolgáltatást megelőző jelzálogos követelések kielégítését. Ezt az inkonzekvenziát a jogegységi döntvény akként küszöböli ki, hogy megállapítani rendeli a szolgáltatási jog pénzbeli egyenértékét, ezt a kikiáltási ár megállapításánál levonásba hozza és az árverési feltételekben kimondja, hogy az ingatlant elsősorban a szolgáltatási jog fentartásával olyan áron lehet csak eladni, amely megüti úgy a szolgáltatási jogot megelőző teherterheket, mint az ingatlan kisebb becsárának felét, illetőleg kétharmadát; ha az ingatlant ilyen áron eladni nem lehet, úgy az újabb árverés a szolgáltatási jog fentartása nélkül, a magasabb kikiáltási árhoz igazodó és a Vhn. 26. §-a szerinti minimálással árverezendő el. Ha azonban a szolgáltatási jog értékének megállapításához szakértői becslés szükséges és a végrehajtható annak költségét nem előlegezi, a kikiáltási árat a szolgáltatási jog értékcsökkentő hatásának figyelmen kívül hagyásával kell megállapítani és az árverési feltételekben azt kell kimondani, hogy az árverést csak a szolgáltatási jog fentartásával lehet megtartani. Érdekes lenne annak kifejtése, mennyiben befolyásolják ezeket a tételeket a fedezeti elvre vonatkozó jogszabályok.

*

A Kúria jogegységi tanácsának 88. sz. polgári döntvénye szerint az *egyházi adó* (hitközségi adó) a bevett felekezethez tartozó egyházközség (hitközség) ellen vezetett végrehajtás során *nem foglalható le*. Az indokolás utal a K. K. H. Ö. 40. §-ának 2. és 3. sz. bekezdéseiben felvett arra a rendelkezésre, amely szerint a községek (városok) által beszedett és azok pénztárában levő közadókat sem a beszedő, sem az adónál érdekelt más hatóságnak magánjogi tartozásaiért végrehajtás alá vonni nem lehet. Ezt a rendelkezést az indokolás kiterjesztendőnek tartja a még be nem szedett, csupán követelés formájában meglevő egyházközségi (hitközségi) adóra is.

A jogegységi tanács 89. sz. polgári döntvénye szerint *kisiparosoknak* keresetük folytatásához szükséges *gépberendezései és gépjárművei* értékükre való tekintet nélkül, akár emberi, akár motorikus vagy elemi erővel vannak hajtva, a Vhn. 2. §-ának 14. pontjában megjelölt és *végrehajtás alól kivett szer-*

számok, eszközök és műszerek közé tartoznak. Az indokolás elsősorban a szembenálló érdekek összeütközését vázolja; a hitelező érdekének védelmét a Kúria abban látja, hogy a mentesség csak kisiparosokra, kézművesekre, munkásokra, napszámosokra és általában azokra korlátozódik, akik magukat kézimunkával tartják fenn; a cél a munkának, nem pedig a nagyüzemnek és közelebről a vállalkozói nyereségnek a védelme. Kisiparos ebből a szempontból azonban az is, aki kislétszámú segédszemélyzet-tel, sőt esetleg üzletvezető alkalmazásával folytatja ipari üzemét. A szembenálló érdekek közötti döntésnél a Kúriát az a megfontolás is vezette, hogy ma már nagyon sok kisüzem is rá van utalva gépi erő igénybevételére, mert enélkül a vevők vagy megrendelők igényeinek megfelelő iparcikket vagy egyéb szolgáltatást vagy egyáltalában nem tudná vagy csak a versenyképességét veszélyeztető kedvezőtlen körülmények között tudná előállítani. A mentesség megtagadása sok esetben meghiusítaná azt a védelmet, amelyben a törvény a kisiparosokat részesíteni akarta abból a célból, hogy létfenntartásukról saját munkájuk által, esetleg kislétszámú segédszemélyzetük munkájával gondoskodhassanak.

Dr. Vági József.

**A kir. Kúria P. VII. 1487/1937/17. sz. végzése,
vonatkozással a kir. ítélőtábla P. IX. 14.096/1936/15.
sz. végzésére. *)**

A 4550/1931. M. E. sz. rendelet 5. §-ának első bekezdése kimondja, hogy ha az adós kimutatja, hogy a követelést a 4500/1931. M. E. számú rendeletben foglalt tilalom folytán nem teljesítheti, vagy a teljesítést a MNB. a 4. §. 2. bekezdése alapján elhalasztotta, a követelés iránt folyamatba tett pert a tilalom, illetőleg az elhalasztás tartamára fel kell függeszteni.

Ennek a rendelkezésnek a helyes értelme az, hogy a bíróságoknak a fizetési engedély hiányát a perben csak az adós kifogása folytán kell vizsgálnia, ebben az esetben azonban az adós tartozik igazolni azt, hogy ő a fizetési engedélyt a MNB-től kérte, de nem kapta meg, illetve, hogy ő a MNB-től a teljesítésre halasztást nyert.

Ebből következik, hogy az a körülmény, hogy a hitelező a MNB-nak az adós tartozása megfizetésére vonatkozó engedélyt nem mutatta be, a per felfüggesztésére alapul nem szolgálhat. Minthogy pedig az alperes eddig nem igazolta azt, hogy ő esetleges marasztalása esetére a teljesítésre engedélyt kért, de nem kapott, illetve, hogy neki a MNB halasztást engedélyezett, a fentiek értelmében nyilvánvaló, hogy a pert felfüggeszteni nem lehet.

*) Közölve P. J. 292. oldal.